

Излази 1. и 15. дана
у мјесецу

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40 на по године. К 1-20 на четврт год. К — 60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједи-ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по ценовнику. Ако се више од три пуга увршћују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Кола народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Мађарони иду у народ.

Познато је, кога код нас у Хрватској и Славонији називају Мађароном. Мађарон је онај човјек, који држи с мађаронском владом. За посљедњих двадесет година ми смо имали у Хрватској и Славонији непрестано мађаронску владу, којој је на челу стајао бан гроф Кун Хедерварски. Он је поријеклом Нијемац, али се издаје за Мађара, и он је од великог жупана мађарског постао баном. Људи, који су њему сједјели уз кољено, који се зову министри у другим државама, а код нас у Хрватској и Славонији одјелни предстојници, били су дабогме његове понизне слуге, које је он поставио. Свака влада, мора имати, ако хоће да земљом влада, у сабору већину посланика за себе, па је тако и бан Кун имао већину своју у сабору.

Како су ти посланици изабрани, знате добро ви сви. Котарски предстојници, опћински чиновници, жандари, а гдје је требало и војска, помагали су, да буде изабран за посланика, онај кога је хтио бан Кун. Ријетко је гдје изабрао народ за посланика онога, који је био против владе његове, опозиционалца посланика. Тако је и прије двије године од 88 посланика изабрао народ једва десетак хрватских посланика опозиционалаца, који су били против владе грофа Куна, а сви су остали били уз њега. Срби нијесу изабрали ни једног опозиционалца, већ оно тридесет Срба у сабору стајало је све уз владу.

Са столице банске отишао је послије 20 година гроф Кун Хедерварски, а на његово мјесто дошао је гроф Пејачевић. Мјесто Шпицера Крајчовић, одјелног предстојника за унутрашње ствари (за управу), који се зове ради краткоће, премда то није правилно, *и подбаном*, дошао је посланик у сабору д-р Светислав Шумановић. Бана и владу помаже и она се наслања на ону исту већину у сабору, која је помагала и бана Куна. Дакле остало је све исто, осим што су се промијенили људи на влади. Ипак мора се рећи и то, да ни бан Пејачевић ни подбан Шумановић нису људи насилници, као што су били њихове претече. Али мала корист од тога земљи и народу, кад у сабору ведре и

облаче они људи, који су бана Куна помагали, те је могао притиснути и земљу и народ, како је год хтио. Ако је дакле нашем народу у Хрватској и Славонији тешко и тијесно, нико други није крив него највише ти посланици бана Куна, које народ зове Мађаронима, мађаронском странком, а они сами себе зову народна странка. Они се сами криво зову народна странка, али народњаци нису никако, јер их није народ ни изабрао, већ предстојници и бајунети, не раде за народ, већ спрежу и држе с мађарском владом у Пешти, и зато их народ и зове мађаронском странком.

Двадесет година владали су ти Мађарони, па шта су израдили? Ето, толико да наша земља не може да живи. Мађарска влада у Пешти јака, па ради шта хоће, а мађаронска странка код нас мања према Мађарима од макова зрна, па не смије, што но народ каже, ни опепелити, а земљи и народу сваки дан све теже.

Зато су прави народни људи почели приређивати народне скупштине и тумачити народу, како му је и како може да му буде боље. Народни људи и код Срба и код Хрвата почели су сазивати те скупштине и народ је слушао и чуо, да му може боље бити онда, ако окрене леђа мађароницима, који се лажно зову народњаци, народна странка, па ако у сабор пошаље праве своје народне људе.

Мађарони су осјетили, да им се почело љуљати под ногама, да народ почиње сазнавати праву истину, и да га они неће моћи више обмањивати, па су зато одлучили, да и они сиђу у народ, и да се разговоре с њиме. Они ће говорити шта су тобоже учинили до сад и говориће, шта ће још учинити. За који дан па ће ти посланици почети ићи по својим изборним котарима, не би ли се тако умилити народу, да их опет, кад дође до нових избора, изабере у сабор.

Народ не треба да се даде обмањивати, кад му ти људи стану чинити обећавања, јер кад је човјек у невољи, он ће обећавати куле и градове. А већина људи у тој владиној странци заиста су у великој невољи, и ево како. Сваки је од њих рад да дође у сабор не због добра према своме народу, него због своје користи.

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послије, да га читате.

Да споменемо само ово: Посланик у нашем земаљском сабору имаде десет круна дневнице, онај дан кад сабор ради, али њих четрдесет, дакле сваки други човјек из владине странке, бира се и у заједнички сабор у Пешти. За то он добије годишње око седам хиљада круна, дакле сваки дан двадесет круна. У пештански сабор отиде пак неколико дана годишње, а то му је све. Новац побира непрестано, а у сабору, осим њих двојице тројице, ни један ни не отвори уста. У сабору пештанском рјешавају се све заједничке ствари наше с Угарском: о порезу, о трговини, о градњи жељезница и цеста, о државним шумама, о војсци, о свему најглавнијем, што спада на једну државу, а наш сабор у Загребу расправља само о управи у земљи, о судовима и о школама. И сад можете судити, колико је владиним људима стало, да дођу у пештански сабор. Беру велику плату, а не раде тако рећи ништа. Кад би то били људи, који би се бринули за добро народно, они би рекли мађарској влади овако: Потреба Хрватске и Славоније тражи да се учини ова или она ствар, а кад влада не би хтјела, они би морали устати против те, па да видиш како би било друкчије.

Исто тако, као што та владина странка за ово двадесет година није учинила, колико је и како је требала за своју земљу и народ, тако исто и Срби посланици, а све и један је у владиној мађарској странци, нису учинили ништа за свој српски народ. Србин нема једнака права у вјери, у школи, нема права за своје ћириловско писмо, не може слободно употребљавате своје заставе, како би требало, да је, Србин није једнак, нема једнаких права, већ је свагдје на другом мјесту. Његови мађарски посланици нису му за двадесет година израдили ништа, а то се све даде у сабору у Загребу израдити и не треба им ићи у Пешту и тражити од тамошње владе и сабора.

Па зато, ако би когод отишао на те скупштине, гдје ће му ти мађаронски посланици говорити, нека пази добро и нека се не да обмањивати. Нека их запита само: јесу ли они у сабору помагали као владиновци и мађарони бана Куна, и шта су урадили за земљу, шта за свој народ српски, па ће одмах знати, с ким има посла и колико им вјере треба поклонити. И ако се нађе њих више људи из народа, нека их питају сви, а не би опет нико из народа погрешно, ако тамо не би ни отишао.

Народ српски у овој земљи треба да знаде ово: да њему неће боље бити све дотле, док у сабор не пошље своје праве народне људе, којима ће добро народно бити светиња и на првом мјесту.

Генерал Скобељев и генерал Куропаткин.

Пре двадесет и шест година загазила је Русија са силом турском царевином у свети рат за слободу, из кога је никла данашња слободна кнежевина Бугарска. У исто време ратовала је с Турском и тадашња наша кнежевина Србија, која се после рата проширила и добила нове крајеве и прозвала краљевином, а тако исто се проширила и кнежевина Црна Гора. Тим ратом на далеко се прославило руско оружје, и да није било Русији непријатеља: Енглеза, Немаца и других, данас би се на некадашњем светом храму у Цариграду, данашњој цамији турској Аја-Софији, сијао православни руски крст. Цариград би био руски.

Страшан је то рат био, који је стајао Русију милијуне новца, хиљаде и хиљаде руских живота, али она је победила ипак. У оно време разлегала се песма и по свима крајевима, где Србин живи о победама руским. На све стране певала се „Око Плевне и Софије“ уз друге песме. У оно време говорило се о свима славним генералима руским, али највише о славном генералу Михаилу Димитријевићу Скобељеву. О њему су се разносила и по нашем народу причања, да га пушка не бије и сабља не сече. Толико је храбар био, да га је народ руски волео више од свију осталих славних генерала својих.

А знате ли, ко је био десна рука Скобељеву у свима његовим љутим биткама? Данашњи главни заповедник војске против Јапанаца Алексеја Николајевић Куропаткин. И ми ћемо данас казати нашим читаоцима, шта о тој двојници пишу једне велике руске петроградске новине. Оне пишу:

Име Куропаткина тесно је везано с именом Скобељева. Споменеш Куропаткина и онај час говориш о Скобељеву. И ту нема ништа чудновато. Славно некадашње војевање сајединило је за свагда та два имена. Кад их споменеш, расте срце „руском человјеку“.

Све стране новине једнодушно су одале част заслужноме Куропаткину. Указивало се, да је Скобељев због својих многих славних ратних успеха обавезан своме јуначкоме, даровитоме младоме сатруднику. Данас, кад с уста рускога народа не силази име Скобељева и Куропаткина, вредно је погледати живот Скобељева и споменути што шта из његова војевања, кад је делио зло и добро са Куропаткином. Куропаткин је, и поново кажемо, нераздвојно везао своје име за име славнога рускога народнога јунака Скобељева.

У рату с Турцима г. 1877. до 1878. заповеди виша власт Скобељеву да заузме Ловчу и

да тако раздели две турске војске, Османа и Сулејмана паше. Видевши како је Ловча војнички врло важно место, Скобељев је неколико дана проучавао положај места и 22. августа одлучи се на бој, знаменит с упорности, с којом су Турци бранили Ловчу, и са истрајности, с којом су Руси нападали на њу. (Куропаткин је био начелник ратног штаба у одељењу Скобељева). Видећи, како се проређују редови нападача, Скобељев сам лично води нову снагу у помоћ. Знајући из доживљаја, да нападај, ако га одбије непријатељ, рађа код војника страх, Скобељев не допушташе да се одступа натраг. Бој се био непрестано дванаест сати... Кажу, да су војници, сасвим изнемогли и малаксали, говорили генералу:

— Не можемо даље, малаксали смо, ваше превасходитељство!...

Скобељев, који је сам радио непрестано с напрезањем, подвикну им:

— Јунаци! Вечерас ће бити каша, кашом ћу вас нахранити — узмите само још ону турску батерију (ред топова)!...

Војници напрегоше последњу снагу и у вече је Ловча била у њиховим рукама.

Овим је показао Скобељев, како је добро познавао руског војника, његову душу, природу и потребе.

А ено Скобељева 28. октобра у пред „Зеленим горама“ у опкопу који је отет од Турака. Носиљке за рањенике његова су постеља, ниски сто прекривен је картама и плановима, и то му је сав намештај. С њиме је скупа начелник његова штаба, капетан Куропаткин. При сваком пуцњу искочи Скобељев и појави се међу војницима. У ноћи од 29. на 30. октобра Турци су решили да с јаком силом нападну на руску војску и потисну је из њезина положаја. Али је Скобељев, који је сазнао и надао се томе, одбио љуто непријатељски нападај; сав у ватри, стојећи на прсобрану, на догледу непријатеља, сам је водио одбрану...

Скобељев је волио војника као свога ратног брата, који подноси с њиме све муке, незгоде и невоље. Код 16. дивизије возили су компанијске котлове свуда, и у часу жестоких битака војници су добијали топлу храну. „Лако се тући уза Скобељева, говораху војници, увек си сит!“

Куд би год Скобељев долазио, одмах су се градиле земунце, и зато је здравље код војника било свагда врло добро. У разговору с војницима био је Скобељев увек мио и љубазан, никад љутит. Казивали су војници, да кад је човек видео Скобељева у битци, није могао а да га не заволи.

Турци су знали Скобељева веома добро и звали су га „Ак-паша“ („Бели генерал“). Он

је код њих изазивао огроман страх, кад се појавио пред војском у белој кабаници на белом коњу. Увек одважан, сваки час у самртној погибији, Скобељев је остао здрав и жив, и ако су око њега падали јунаци као сноплје.

С каквом је надом и вером гледао руски војник у генерала Скобељева, доста је то, што су се о њему шириле најразличније приче међу војницима. Постоји једна прича, како је један рањени војник у болници разговарао са својим друговима:

— Ето, та кугла прошла је кроз њега (кроз Скобељева): њему ништа, а мене је ранила.

И после изненадне смрти генерала Скобељева (за кога кажу да га је Немачка дала отровати), живе и данас успомене и приче у народу на њихова славног сина. У народу руском живи вера, да бели генерал није ни умро, него да ће се у тешком времену, кад буде требала Русија, показати на бојном пољу... Љубав народна је тако велика, да не допушта да може умрети љубимац његов.

Верујемо и ми, веле те руске новине, да ће сенка великога вођа, који је дигао славу руског оружја, ићи за славним другом, данашњим главним заповедником манџурске војске, Куропаткином, и да ће он показати читавом свету, шта може учинити красно изучена руска војска, која гори од жеље, да се сукоби с непријатељем руским, и којој стоји на челу тако даровит и спреман ратник.

Узимање Ужица.

Санак снила Кучукова када,
Чудан санак, а у чудан данак,
У суботу у очи неђеље,
Ће Ужице тама попанула;
Крчагово ружом процватило
Пола плавом а пола црвеном,
Вију вуци на Теразијама,
Са Татинца лајаше лисица,
Нешто пуца са малих Крушчица,
Уз Ђетињу муње сијевају,
На Забучју орли пролијећу,
Понајвише орли крсташићи,
И међ' њима тица кукавица.
Кад се била из сна пробудила,
Она оде млада на чардаке,
Те казује Кучук-Заим-аги,
Шта је млада у сану видила;
Но јој вели Кучук-Заим-ага:
„Зло си снила, горе ће ти бити;
„Што Ужице тама попанула,
„То ће Срби града освојити;
„Што је поље ружом процватило,
„Пола плавом а пола црвеном,

„То су, кадо, крстати барјаци;
 „А под њима бијели чадори,
 „Под чадоре Српске поглавице
 „Пију вино и бистру ракију,
 „Сутра јуриш хоће на Ужице.
 „Што су вуци на Теразијама,
 „Оно јесте Ваљевац Јакове
 „И са њиме Ваљевска нахија.
 „Са Татинца што лаје лисица,
 „Оно јесте Лазаре Мутапе
 „И са њиме Гружа и Морава.
 „А што пуца са малих Крушчица,
 „Оно јесте Милан од Бруснице
 „И са њиме Рудничка нахија;
 „Они вуку убојне топове,
 „Шњима наше обаљују куле,
 „Уз Бетињу што с'јевају муње,
 „Оно јесте од Тополе Ђорђе
 „И са њиме ломна Шумадија.
 „У Забучју орли што прол'јећу,
 „Понајвише орли крсташићи,
 „Оно јесте Ужичка нахија
 „И са њоме ломно Драгачево
 „И пред њима обор-кнез Алекса,
 „А што кука тица кукавица,
 „Оно јесте прото Милутине,
 „Та од Гуче села питомога;
 „Са њим кажу тридесет попова
 „И тридесет црни калуђера,
 „Те се моле Богу без престанка,
 „Не би л' нашег освојили града“.

Руско-јапански рат.

Кретање руске војске.

Руси шаљу непрестано жељезницом војску у источну Азију. Док дође жељезнички воз с војском из Русије у Азију треба му преко три недјеље дана, јер је то грдна даљина, око неких девет хиљада километара. (Километар има хиљаду метара). На једно двије хиљаде километара пред оним крајем, гдје ће бити бојно поље, налази се једно велико језеро у Сибирији, које се зове Бајкалско језеро. Око тога језера још није готова жељезница, јер су грдни брегови, па се морало градити близу 40 прокопа кроз земљу. До јесени ће тај пут око језера бити готов. Руси су до сад превозили жељезницу на великим дрвеним лађама, али је сад страшна зима тамо, па се лед замрзнуо. Покушали су га сјећи, да направе водени пут али није ишло, јер је лед дебео 1 метар и 70 центиметара. Кад је Рус видио, да не иде ни тако, а преко Бајкалског језера се мора ићи, он је учинио нешто, чему се свијет диви. Метнуо је дрвене пречаге на лед, на пречаге гвоздене шине па жељезнички возови иду преко леда.

Шине везују обје обале језера у дужини од 47 километара. Жељезницом се вози храна и муниција, а војници иду преко леда, јер је ипак за војску тако сигурније. Војници морају да подносе много због студени, јер је тамо така зима, какве ми не можемо појмити. Али за сваким десетим километром направљене су дрвене куће, гдје се кува непрестано чорба и чај, и на сваких десет километра долази сат одмора.

Кад се пређе Бајкалско језеро, онда војска иде даље према бојном пољу. Кад ће доћи тамо до одлучних батака, не може се тачно знати,

Дејан Ј. Суботић

Србин ђенерал у садашњој руској војсци у Азији; пријашњи гувернер (управитељ) у Владивостоку у Сибирији и атаман усурјских козака, касније гувернер и генерал командант у Порт-Артуру, а затим заповједник Амурске области више Манџурије, прославио се прије три године код заузимања Мукдена у Манџурији.

али ће свакако требати још неколико недјеља. Чим касније почне, тим теже за Јапанце, јер Рус има сваки дан све више војске.

Кретање јапанске војске.

Ми смо казали, да Јапан на лађама пребацује своју војску у земљу Кореју, а та Кореја је одмах до земље Манџурије, коју држе Руси. Јапанци су мислили да ће моћи војску много брже искрцавати на Кореју, а ова би онда кретала према ријечи Јалу, на граници Кореје и Манџурије. Јако су се преварили у рачуну.

Искрцавање војске иде много спорије, него што су они мислили, јер је обала Кореје врло неугодна за пристајање лађа, а осим тога је и у Кореји велика зима. Јапанци опет нису научили на јаку студен, па морају много да подносе и трпе. Држи се да Јапанци имају досад војске у Кореји око сто хиљада момака, али толико војске имају и Руси у Манџурији, па стога морају прикупљати још војске, да могу поћи према Манџурији. Јапан је позвао под оружје и сву своју резерву, која износи свега двјеста педесет хиљада момака.

Руско јунаштво.

Јапанци су већ неколико пута покушали с мора да ударе на луку руску Порт-Артур, не би ли је заузели. Све су нападаје одбили Руси, како то они умију. Покушали су ударити и на другу велику луку Владивосток, која лежи с друге стране Кореји, али ни ту нису ништа израдили, него су потрошили муницију, која је за ратне лађе врло скупа. На Владивосток су пуцали један сат, али из такве даљине, да олово није ни допирало до луке. За тај сат потрошили су муниције милијун и по круна.

Ми смо у прошлом броју описали, како се руски морнари боре јуначки, а сад ћемо изнијети, како се борила руска крстарица лађа „Новик“ кад су Јапанци ударили 9. фебруара на Порт-Артур. Борба је текла овако:

„Новик“ је ишао напријед пред другим лађама и брзо се сукобио с непријатељским лађама. „Новик“ је одмах отворио жестоку ватру, а Јапанци су исто тако одговорили брзим пуцењем. Запуцаше топови са руских лађа, загрмише топови с тврђаве и бој се заче. „Новик“ највећом брзином, не дајући непријатељу ока отворити, бацао је ватру на непријатељске лађе и у највећој брзини јурио је напријед. „Новик“ је био у самој средини непријатељске ватре. Тулад са страшним звиждуком прелијетала су и падала око њега, дижући огромне водене слапове. Страшно је било. Војници и официри руски у том тренутку били су хладни као стијене. Пуцали су у пуном реду, без икакве забуне. Шала, која је Русу природна, није их оставила ни у овим тренуцима страшне опасности. „Новик“ је маневрирао даље, приближујући се и одступајући од непријатеља, докле га не погоди једно тане. Не престајући жестоко пуцати, поврати се „Новик“ натраг обали, а у том плану јапанска лађа, на којој је био заповједник. „Новик“ је био затим оправљен и послије двије недјеље био је већ у другој битци.

Нападај на Порт-Артур.

Седам пута ударали су Јапанци за мјесец дана на Порт-Артур, и свију седам пута су уз

губитке одбијени. Порт-Артур се не да. Најновији нападај био је у ноћи на четвртак око три сата ујутро. Ваља знати, да у Порт-Артуру излази сунце за неких 8 сати раније него код нас. То јест, кад је код нас 8 сати ујутро, код њих су четир сата по подне, код нас 7 сати у вече, код њих три сата ујутро.

Непријатељске измишљотине о Русији.

Ми смо казали, како Русија има много непријатеља. Ту су Американци, ту Енглези, Нјемци и други. Њихове новине, које су већином у рукама чивутским, пишу и измишљавају свашта, само да обмањују свијет, јер те њихове вијести раније к нама дођу од вијести из Русије. Руси јављају само истину, па кад дођу те вијести, онда оне непријатељске новине саме себе утјерују у лаж, али сутра дан опет измишљавају нове неистине и тако из дана у дан. Тиме они хоће да у корист Јапанаца, који такође измишљавају побједу, нанесу квара Русији, јер од тога трпи Русија штету у својој великој трговини са туђим свијетом.

Али то ће им све слабо помоћи. До сада су, осим мањих чаркања на копну између руских и јапанских извидница, били само окршаји на мору. Досад су Руси сасвим уништили и потопили седам што већих што мањих јапанских ратних лађа, а Јапанци су Русима уништили само двије средње ратне лађе, три су велике оштетили код Порт-Артура, али су већ двије од њих сасвим оправљене. Тако стоји у тој ствари, а знате ли шта су писале и јављале жидовске новине? По њихову јављању Јапанци су уништили више руских лађа, него што их у Азији Руси имају. Дабогме, да су касније саме те новине признале, да су неистину јављале.

Зашто мрзе Русију.

Једне њемачко-жидовске аустријске новине пишу ових дана, каква опасност пријети Нјемству од Русије и Словенства, па овако кажу: Русија силно расте и баца у бригу све своје сусједе. Прије сто и осамнаест година (1786. г.) Русија је у Европи имала само двадесет пет (25) милијуна становника. Није дакле имала више, него ли ондашња Француска и Њемачка држава, а само је за четвртину била већа од тадашње Аустрије. Али одмах послије тридесет година (1815), јер се становништво умножило и Русија добила Финску и пољске крајеве, имала је четрдесет и четир (44) милијуна душа, и тако је одмах претекла скоро све друге државе европске. До краја прошлог вијека (1900) нарасла је Русија на сто десет (110) милијуна, и данас има дакле више становника него ли Аустро-Угарска (47 милијуна) и Њемачка (56 милијуна)

Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

скупа. Али ће ово јачање Русије бити још веће. Русија већ не води коло само као прва и највећа држава у Европи, него се развија и у Азији, и постала је на свијету друга највећа држава, што се величине тиче. И сад се бори с Енглеском за господство свијета.

Ето, због тога мрзе Русију њезини непријатељи и хоће пошто пото да је задрже у њезину силном напретку и развитку. Ко ће бити јачи, не зна се поуздано, али Наполеон Велики рекао је давно још, да би Европа могла бити козачка. Наполеон није могао слутити, шта ће Русија бити у Азији. Да је то знао, шта би истом онда рекао.

Срби из Србије и Црне Горе у рату.

На молбу Срба из Србије и Црне Горе руском цару да би им допустио као својеволјцима ићи у рат, одговорио је цар, да га је врло ганула та словенска љубав према Русији. Допушта радо да иду у рат, али више од хиљаду људи није могуће примити у војску, и ти који су примљени не смију имати више од четрдесет и три године и морају бити испуњени војници.

Опрост од пореза на нове куће.

Људи, који плаћају порезу (пореске главе или порезовници) на селу ријетко кад траже опрост од пореза за нове куће, а ипак и сеоске куће, ма и не биле пријепом покривене и циглом зидане, уживају опрост од кућарине на десет односно осам година. На десет година, ако није било на том мјесту прије куће, а ако је стара кућа порушена, а нова сазидана, па 8 година. Није ни то истина, што свијет говори, да се послје тога времена, кад престане овај опрост за такву кућу, више плаћа него иначе. Добитак је од тога опроста доста велик, па с тога нека нико не заборави подијети ту молбу за опрост кућарине, ако нову кућу сагради. Молбу треба подијети финансијском равнатељству у року од шест недјеља, од када је довршена градња куће, а свакако ако прије него се у кућу усели.

Молби ваља приложити: 1. нацрт зграде: можете га и сами направити; 2. валовницу, ако је зграда изнајмљена, а ту валовницу о најамници добићете код опћине; 3. ако сте добили посебну дозволу за градњу: треба и ту дозволу приложити.

Молбу и прилоге не треба биљеговати. Ако финансијско равнатељство молбу одбије, можете позвати за 15 дана на управни одбор жупаније ваше, а против одлуке одбора на кр. управно судиште у Будимпешти. Молбу ћете лако направити сами, ако сте писмени.

Ако кућу сами уживате, не треба молби ни валовнице приложити, већ само дозволу за градњу и нацрт.

Многи народни новац отишао је због тога, што свијет за своје право не зна, или што те молбе прекасно поднесе, а данас кад се свијет тако много дијели, зида се код нас на жалост и превеше кућа.

Молба може гласити овако:

„Славно кр. финанц. равнатељство!

Ја сам саградио кућу у селу на мјесту, гдје прије није било куће (или гдје је била моја стара кућа, коју сам порушио).

Прилажем нацрт и дозволу за градњу (или дозволу за употребу нове саграђене куће) и молим да ми се по-

дијели законски опрост на десет година“. (Долази потпис власника куће). (Из књиге „Приручник за државне изравне порезе“ од Брауна).

Шта нам пишу из народа.

Ириг, (у Срему). Драги брате уредниче! Чит'о сам у твом а и нашем „Српском Колу“ писма из други' крајева ди живе наши људи, па ми је некако мило да знам како је и на другом месту. Знаш да ће и' бити, који ће радо чути како је ев' овде код нас у Срему, у Фрушкој Гори.

Зиму смо, вала Богу, некако прекужили. Посла или није било никако, или оно што је било то се обавило, па људи доспевају и на друго којешта. Послали нам од некуд одозгора, из Пеште веле, неке новине: „Народна Реч“. Кажу, издају и' неки социјали. Ја не знам шта је то, а има и' много, који 'вако к'о ја, не знају шта је то, али смо видели да није нешто добро. Нема ти ту, брате ми си мој, да те упућује и светује како ћеш ово или оно радити, као по Богу што нас ти лепо светујеш, него све нешто иде уз нос. Неки се од наши завели, па и' власт позатварала и неке још држи у бајбоку. Веле, све ће тако, док се не опамете. Али ја мислим док наступе сад пољски послови, да ће сваки гледати свога посла, а манути се онога, што није за њега. Била би гријота од Бога да ти људи, који су највећа сиротиња, у радно доба леже у затвору због своје луде главе, а код куће жена и деца да плачу жедна и гладна.

Друго што ћу ти писати да видиш сам, а и друга браћа, како је код нас, а све ми се чини да то не ваља, него да би требало друкчије бити. Ето, узми па прошацуј. Има код нас људи паора, газда. Дао му Бог, или вредан па стек'о или напослетку, што 'нај каз'о, пало му од некуд. Газда је, газдачки се влада, а може му и бити. Само једно није им добро. Понесе се некако од сиромаче човека. 'Ајде, није баш да неће шњиме да дивани, дивани али како, све некако преко зуба. Ако је у цркви, газде се некако одвојиле. Недељом изађемо на пијаци, или пред варошку кућу; ту опет видиш, сиротиња се скупила на једном месту па разговара, а газде се одвојиле. Синови и ћери газдачке, видиш некако, држе се заједно. Научили од старији', па то ти је. Ја не знам има ли тога још дигод, али ми се чини, памет ми моја вели, да то није некако добро. Ако је неко газда, нек' му је са срећом; то је њему његов Бог дао, али нас сиротињу боле да се туђи од нас наш човек, рећи Србин. Та нисмо ми нека друга вера или тако нешто, него рођена браћа. Па зар да се једно од другог цепамо? Реци по

души, брате уредниче, а нека и друга браћа чују и рекну, да ли је то право, да ли је то поштено и српски стидити се свога.¹ Ја мислим да није, јер ми тако моје срце вели и памет суди. Та да ми се, што рекли, ујнине ујне дете назвало, моје је ипак, па не могу га некако одбијати од себе.

Тешко ми је писати, то су господска посла, буди за сада и овим задовољан. Други пут ћу више о чем' другом. Поздрав теби и свој браћи од

Рајка Сремца.

Лисица и гавран.

(Прича.)

Гавран нађе негде комад меса и држаше га у кљуну стојећи на дрвету. Лисица оњуши месо, притрчи под дрво и почне хвалити гаврана, говорећи: Мили Боже, красне птичице! Лепа перја што имаде! Да још има глас, не би над њом птице било! Гаврану не беше мило, да га лисица при његовој толикој лепоти држи за мутава, отвори кљун, па стане грактати. Месо падне, а лисица га дочепа и прождере, па подсмевајући се рече гаврану: Е мој гавране, свашта имаш, ал' памети немаш.

Шта се збива у нас и у свијету.

У угарском сабору у Пешти догодио се изненадан велик преокрет. Опозиција је одустала од онаке борбе, какву је 18 месеци против владе водила, не допуштајући да сабор ишта уради. Пре пет месеци, кад смо покренули ове народне новине, ми смо растумачили зашто се код нас нису прошле године узимали момци у војску. Аустроугарска држава и њезина војничка управа тражила је за прошлу годину, да се узме у војску двадесет и две хиљаде рекрута више него досад. То јест, до лањске године узимано је сто три хиљаде рекрута (103.100) момака (педесет и девет хиљада (59.211) за Аустрију, и четрдесет и три хиљада (43.889) за Угарску, а лањске године требало је узети свега сто двадесет и пет хиљада рекрута. Аустријски сабор у Бечу пристао је одмах, али угарски сабор у Пешти није хтео пристати друкчије на то, него само под погодбом, да се и за заједничку војску у Угарској уведе мађарски језик и мађарска команда. Дабоме, да краљ и војничка управа нису хтели ни чути о томе, јер би то значило

¹ Питах ме, брате, да ли је лепо, што се боље стојећи људи деле од оних, који су сиромашнији, па их некако преко ока гледе, поносе се од њих. Је ли видео чешће пута, како господин човек диг'о главу, сељака не гледи, мислиш није му ни цар до колена? Кад разговара са ратаром, а он дивани све некако преко зуба, хоћеш нећеш, само кад му треба сељак, онда ће се смилovati и разговарати као човек. Видиш, то је гадно и срамотно од господина, а да мало промоваш и проучиш у памети, сазнао би, да ако није његов отац, али је деда сигурно носио сељачки гуњ и опанак. Па кад кажем, да је зло и срамота код господина тога, што се поноси од свога народа, ја каква ли је истом несрећа, кад то зло хоће да захвати и нашега сељака, па да газда преким оком и с некакве висине гледа на свог рођеног брата сељака само зато, што није газда као он. Човек се мери по поштењу и човештву, а не по господству и газдинству. Зато треба ту надувеност и охолост требити из народа, ако хоћемо да нам и Бог ладе, јер је син божји рекао, да су сви људи једнаки и да су сви браћа.

да Мађари имају и засебну војску своју, на би се поцепала и војска на два дела, на мађарску и аустријску (немачку). Кад није могао израдити повишице војске, отишао је Селс владе. Дошао је за министра председника гроф Кун Хедварски. Он већ није тражио повишицу рекрута, него да остане како је пре било. Склопио је с Кошутовим сином, вођом једног дела опозиције погодбу, да ће он тражити само стари број рекрута, а опозиција да ће допустити да сабор ради. Кошут је пристао и већина његове странке, али један део његове странке са опозицијом, којој вођа није Кошут, није пристала на то, него је и даље тражила мађарску команду. Министар Кун борио се и борио, Беч га је јако помагао. Мађари су том приликом добили од Куна, да се у војничким школама учи не са немачки него и мађарски, обећао им је да ће официри из Угарске служити само код регимената у Угарској, добиће и мађарске заставе код војске, али све то није помогло. Кун је пао и дошао је на његово место гроф Стеван Тиса. И он је покушао свакојако, али није ишло никако. Није могао сломити опозиције, и сабор није могао донети ни једне законске основе. Пре неколико дана, кад је већ ударила руда у брег, изјавио је Тиса, да ће окренути други крај. Он је хтео да измени пословни ред за сабор, то јест да ограничи слободу сабору, па да опозиција не узметне више спречавати рада саборског. Кад је он то изјавио и кад је ономадне већином гласова примљен његов предлог у сабору, сва опозиција изјавила је, да ће сад истом устати сви против Тисе због таког насиља на слободу сабору. И кад се у прошли четвртак очекивало, да ће доћи до најжешће борбе, да ће доћи можда до битке у парламенту у Пешти, догодио се нешто изненадно. Председник Кошутове странке стари Коломан Тали устао је у седници саборској од четвртка и стао је заклињати читав сабор, а нарочито опозицију, да се окане дојакосње борбе и да пусти сабору да ради, јер он види, да ће бити зло, а тако исто замолио је министра Тису, да одустане од своје намере и не поштрава саборског пословног реда. Тиса је одмах устао и одговорио да је спреман одустати од оног, што је наурио он и његова странка, ако му опозиција допусти да буде прихваћена законска основа рекрутска за г. 1903. Сви су вође опозиционалне изјавили један за другим да пристају на ту погодбу — и тако је изненада престао угарски сабор играти врзино коло и постао је способан за рад. Сад ће једно за другим бити прихваћене војничке основе о рекрутима, дабоме с неповишеним бројем момака, биће прихваћен прорачун и многе друге законске основе. Истина, она опозиција, која је терала тако звану опструкцију, (то јест дугим говорима и предлозима сабору о свему и свачему одуговлачила расправљање и није дала да се ишто у сабору свршава), обавезала се примити само законску основу о рекрутима за г. 1903, а иначе су јој у свему слободне руке. Али не верује нико да ће опозиција наставити даљи рат с владом на овакав начин, него ће наступити мирно време обичне саборске борбе.

Шта је узрок овој наглој промени у држању опозиције? Држи се, да се опозиција бојала, да би Тиса заиста ограничио слободу сабору, а то не би добро било за опозицију, јер је онда за увек онемогућена оваква борба, која је трајала пуних 18 месеци, и којом су Мађари ипак постигли велике успехе и ако нису добили мађарске команде. То је једно. Друго је, што се држи, да се Аустро-Угарска спрема на крупне ствари, да рачуна с ратом на нашем Балкану, па да су вође мађарске странке упозорени, до чега би могла довести даља борба. Истом ће се показати, да ли је у овом рачунању било истине, док видимо шта ће доћи.

Шта ће сад бити? Чим се приме оне војничке законске основе и друге, биће узимање војника у војску (асен- тација рекрута) и изићи ће Угарска из тако званог ex lex

(екслекс, ванзаконитог) стања. Асентација ће бити већ 8. (21.) марта, и ерзапрезервисте доћи ће својим кућама. По чеће се убирати пореза, како је и досад било.

Последица је свега била, да су Мађари омет из војевали за себе права у војсци, којих до сад нису имали. Народи други у Угарској нису добили ништа, јер их у сабору у Пешти тако рећи нема, а оно, што су Мађари добили употребиће против њих. Беч и Пешта су се погодили. Тако је било увек, тако је и сада, а тако ће бити све дотле, док се и народи у Угарској не тргну иза сна и док се не почну борити и радити, да се Немац из Беча и Мађар из Пеште не туку преко трећег, а тај су трећи Словени у Аустро-Угарској, а међу Словенима и ми Срби.

Аустро-Угарска се оружа. Новине и наше и стране пишу, да се наша монархија Аустро-Угарска непрестано оружа и спрема за рат. Она одавна гледа да се рашири на Балкан, али ту има и других држава, које гледају да се дочепају којег комада на Балкану. Италија хоће Албанију, да буде господар у Јадранском мору. Зато, кад се рашчудо, да се Аустро-Угарска оружа, почела се одмах спремати и Италија на суву и на мору. Талијанске новине пишу, ако Аустро-Угарска мисли сама на Балкан, да јој Италија неће то никада допустити. Аустро-Угарска, Италија и Њемачка сачињавају тако звани тројни савез против двојнога савеза између Русије и Француске. Да тројни савез није више јак, види се по томе, што једна савезница Италија рачуна на рат с другом својом савезницом Аустро-Угарском. Владине новине у Бечу и Пешти тврде, да Аустро-Угарска не мисли ни на какво освајање на Балкану, али су често пута у политици ријечи зато да се сакрију мисли.

Русија је у великом послу на далеком Истоку, у Азији, па зато држе можда државе, да је сад најзгодније радити на нашем близом Истоку, на Балкану. Али Русија поручује, да она води бригу и о нама Словенима на Балкану, и да неће дати да други вуку корист на штету словенску.

Угарски сабор истом се умирио, а у бечком аустријском сабору букнула права ватра. Бечки сабор не ради већ неких шест година, јер кад хоће Нијемци, да сабор ради, неће Чеси и други Словени, кад хоће Чеси, неће Нијемци. Сад је непријатељство између Чеха и Нијемаца због догађаја у Прагу и Бечу још заоштреније. Ту падају псовке као киша и грдње не престају. Као што видите, у Аустро-Угарској не иде онако, како би требало за једну државу. Нема државе, у којој има толико различних народа као у Аустро-Угарској, Нијемци и Мађари хоће да буду једини господари као и досад. Словена има више него ли и Мађара и Нијемаца скупа, па онда је и разумљиво, откуда такви потреси у држави Аустро-Угарској.

Између Србије и Бугарске долази све до бољег пријатељства. Ових дана отишли су у главни град Бугарске, у Софију београдски ђаци с Велике Школе и њихови бугарски другови дочекали су их у Софији не може љепше бити. Још ће боље бити, ако у Софији падне ненародна данашња влада, која није ни Русији по вољи.

Борба између Чеха и Нијемаца. Као што Словени свуда, гдје их има, исказују јавно по мањим и већим градовима своју љубав према великој Русији, тако су учинили и Чеси ових дана у Златном Прагу. Хиљаде људи ишли су улицама пјевајући „Божи царја храни“ и друге пјесме словенске. Нијемцима у Прагу није то било право, па су стали Чехе исмејавати и ругати им се. Чешким ђацима и другим Чесима није то било право, па је у Прагу дошло до гужве. Жандари и војска морали су да праве реда.

Њемачки ђаци у Бечу да се освете устали су на бечкој великој школи против Чеха. Али су Чесима при-

скачили у помоћ сви други Словени и у петак је дошло до жестоког боја у свеучилишту међу ђацима. Бојати се, да се тај покрет неће пренијети даље, јер ъемачки посланици у бечком сабору позивају Нијемце Бечлије, да убију чешке посланике.

Али се ово није ограничило само на Праг и на Беч, јер таквих поврета јављају и из других мјеста у Чешкој и у Аустрији.

Добри људи, који желе да народ чита.

(Наставак.)

Ми смо рекли, да ћемо износити имена оних, који желе да народни лист „Српско Коло“ читају и они, који не могу годишње смоћи ни 2 К 40 потура за претплату.

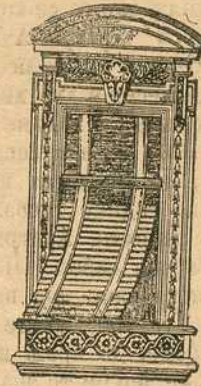
У прошлом смо броју почели, а данас саопћавамо даље имена оних, који претплатише „Српско Коло“ за сиромашне сељаке:

3. Г. д-р Богдан Стојановић, адвокат из Загреба 10 комада!

4. Г. Н. Н. из Загреба, који жели да му остане име засад неказано, претплатио је 11 комада листа за 11 сиромашних наших Срба из Баније, завичаја свога.

Хвала им и у име листа и у име читалаца! Хвала им од срца!

(Продужиће се.)

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
напака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Цјеновници бадава и франко.

604. 2—24.